

Missionshusene i Randbøl Sogn

Af N.M. Schaiffel-Nielsen

Billeder fra N.M. Schaiffel-Nielsen arkiv

Randbøl Sogns første missionshus, Bethesda, bygget i Frederikshåb i 1892.

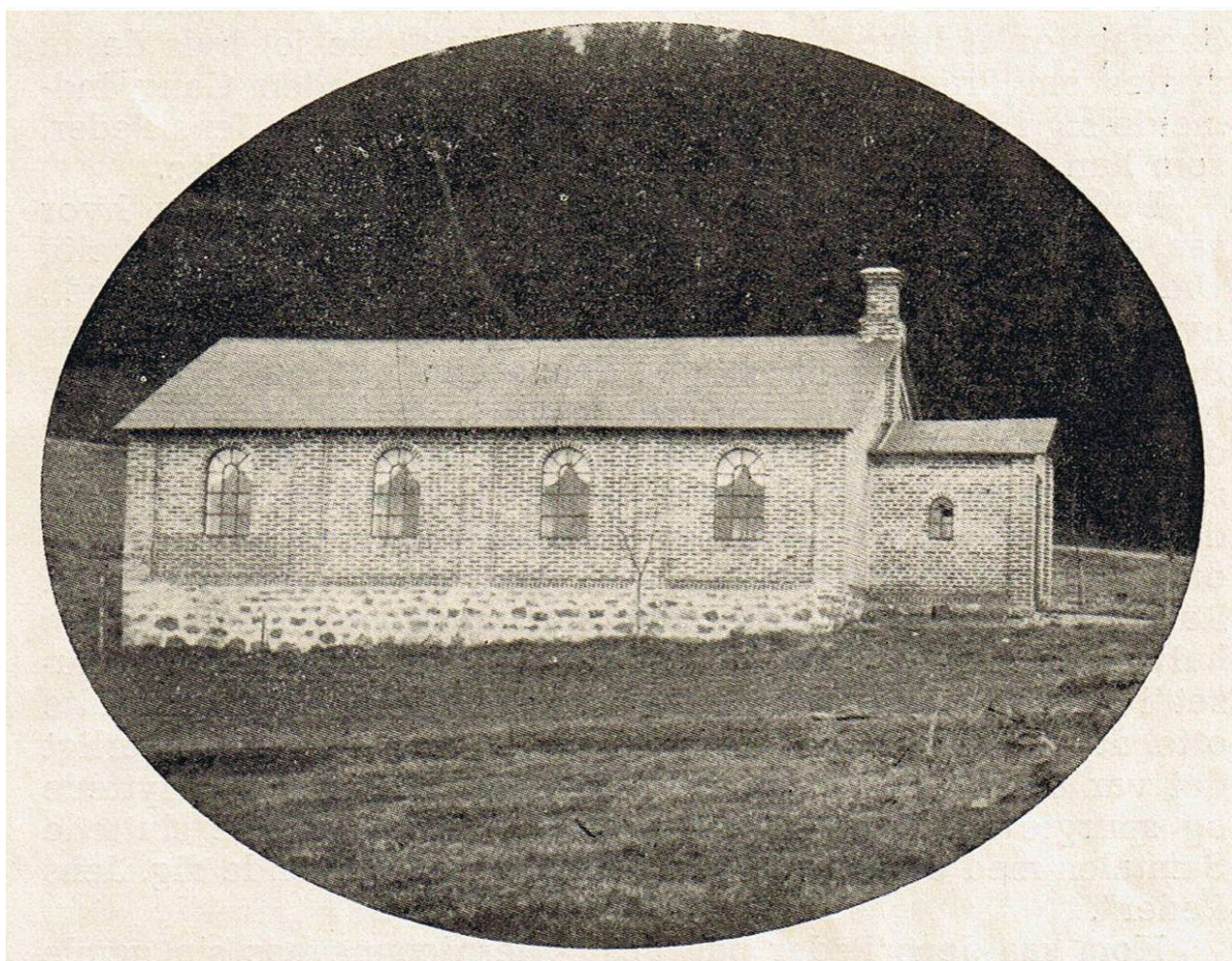
Omkring 1870 gik Indre Mission i gang med vækkelsen af befolkningen i Randbøl Sogn. I Hofmansfeldt boede gårdejer Laust Jensen og hans kone Laura på Rygbjerggård. De havde en hård tid på den karrige jord, og modgangen fik dem til at søge trøst i Bibelen. Jens Kristian Nielsen fra Tiufkær i Smidstrup Sogn købte en gård i Frederikshåb. Han var med vilje søgt til en tør og sandet egn, hvor der ingen mergel var, med det ene formål at vidne om Guds frelse. Laust Jensens kone døde, og Laust sørgede dybt over hende. Han fandt sammen med Kristian Nielsen, som hjalp ham i gang med at holde tæler rundt om i nabosognene. Omkring 1880 kom smedsvend Hans Jensen til Randbøldal som smed. I sin tid i Vejle var han en rigtig børste, der elskede at danse, drikke og slå på tæven. Han havde skaffet sig tilnavnet "Vejles Skræk" på grund af sit vilde liv. Hans Jensens tid som "Vejles Skræk" endte ganske brat. En aften han sad i kortspil, faldt kortene pludselig ud af hans hænder. Hans Jensen blev meget bange. Han var tidligere blevet kontaktet af "De Hellige", men havde hver gang stødt dem fra sig. Oplevelsen med kortene fik ham til at falde på knæ og bede sin Gud om nåde. Efter den oplevelse flyttede

Hans Jensen til Randbøldal med familien. Han søgte efter ligesindede og fandt en enkelt fabriksarbejder, som boede "omme i skoven". Der gik ikke lang tid, inden Hans Jensen fandt sammen med Laust på Rygbjerggård, og et varmt venskab opstod. Dette venskab førte til, at Hans Jensen i 1891 forlod arbejdet som smed og i stedet blev ansat som missionær i Indre Mission. Hans Jensens fortid som smed smittede ganske alvorligt af på hans sprogbrug. Lærerinde Johanne Nissen skriver om ham i sin lille bog "Mindeblade fra vækkelsestiden i Randbøl Sogn": "Han var jo

smed, og hans ord faldt ikke nænsomt og blødt, som var det hyggeligst at høre, nej de kunne til tider nok få klang af jern og stål". Hans Jensen var ikke populær, og mange trak vejret lettet, da han rejste i 1891.

Missionshuset Bethesda i Frederikshåb

Ikke overraskende blev det besluttet, at det første missionshus skulle bygges i Frederikshåb. Det blev opført i løbet af sommeren 1889. Den 13. november samme år var en festdag for missionen i Randbøl Sogn. Det blev præsten i Feldballe og medlem af "Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark", pastor Busch, der indviede

Missionshuset i Randbøldal bygget i 1894. Det fik aldrig noget bibelsk navn.

missionshuset. I dag i 2013 står missionshuset og forfalder. Det er mange år siden, at det sidste møde blev holdt. I sommeren 2011 blev Bethesda og de 300 m² grund solgt til Leif Schultz i Billund. Grunden var vurderet til 20.900 kr. og ejendommen til 130.000,00 kr. Ifølge private udsagn var salgssummen 50.000,00 kr. Hans formål var i første omgang at leje huset ud. Som det ses af billedet, så huset for 15 år siden pænt og velholdt ud. Desværre har tidens tand gnavet i det gamle hus, og det ser i 2013 ikke pænt ud mere.

Missionshuset i Randbøldal

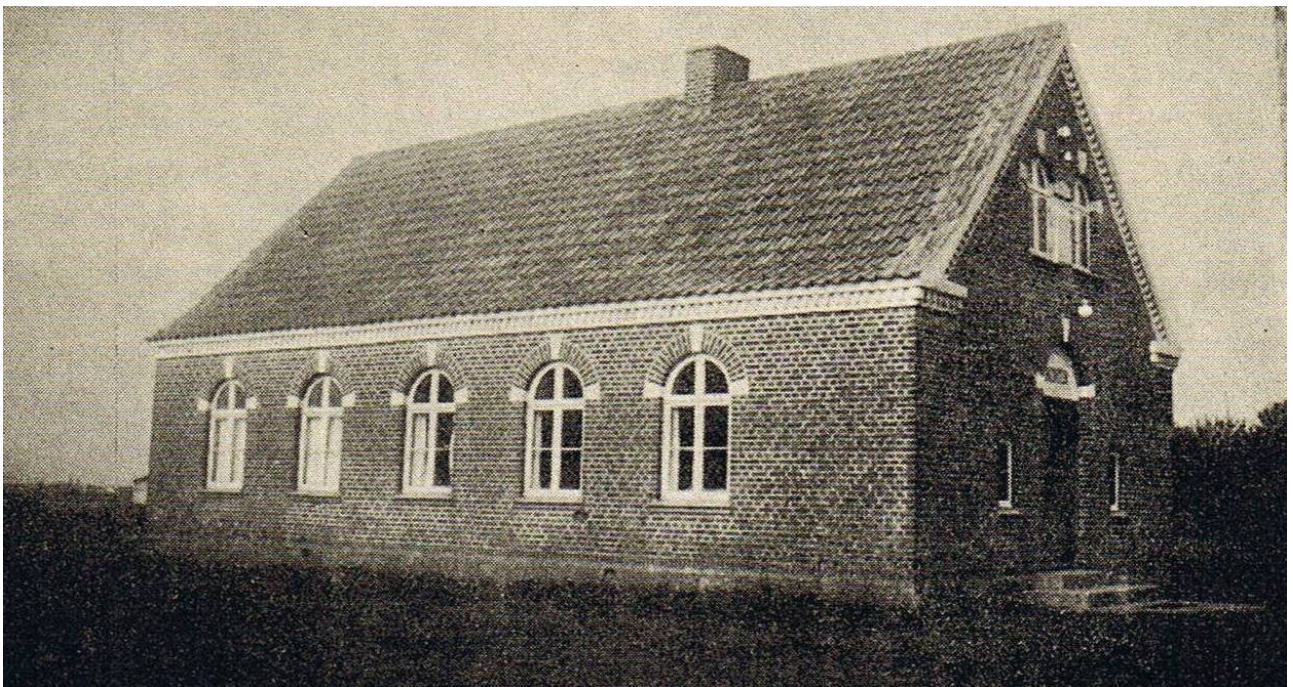
Det næste missionshus i Randbøl Sogn blev op- ført i Randbøldal. Selv de fattigste var med til at give deres bidrag. En af landsbyens fattigste gav 25 øre, som blev modtaget med tak. Den 4. december 1894 blev missionshuset indviet af præ- sten i Ødsted, pastor Gøtzhe. I mange år blev missionshuset brugt til sit formål. Ejendommen var på 529 m2 fordelt på parcellerne 7b, c og o. Heraf var de 157 m2 afgivet til vej. Aksel Stok-

holm betalte 25.000,00 kr. for ejendommen i 1985. Der er en lille ejendommelighed ved ejerskabet af missionshuset, det er nemlig først den 10. oktober 1914, at Indre Mission ved et gavebrev bliver ejer af missionshuset. Ejerforholdet bliver endnu mere indviklet, idet det af et brev fra advokat Erling Christensen, Vejle, fremgår, at en Mads Hansen i 1916 får tinglyst skøde på missionshuset, men at ejendommen på et senere tidspunkt overdrages Den Kirkelige Forening for den Indre Mission i Danmark, men at ad- komsten aldrig var blevet berigtiget. Han anmo- der derfor civilretten i Vejle om at få en såkaldt ”Ejendomsdom”, hvad han også får.

På et tidspunkt, der ikke er kendt, blev missions- huset udvidet. Langsomt aftog mødeaktiviteten, og fra omkring 1975 stod missionshuset ubenyt- tet hen. I 1986 blev missionshuset tilskøde nabo- en Aksel Stokholm, som lod den efterhånden meget forsømte bygning rive ned.

Missionshuset i Almstok

Det sted i sognet, hvor vækkelsen blev mest om

Missionshuset i Almstok, EBENEZER blev indviet i 1920.

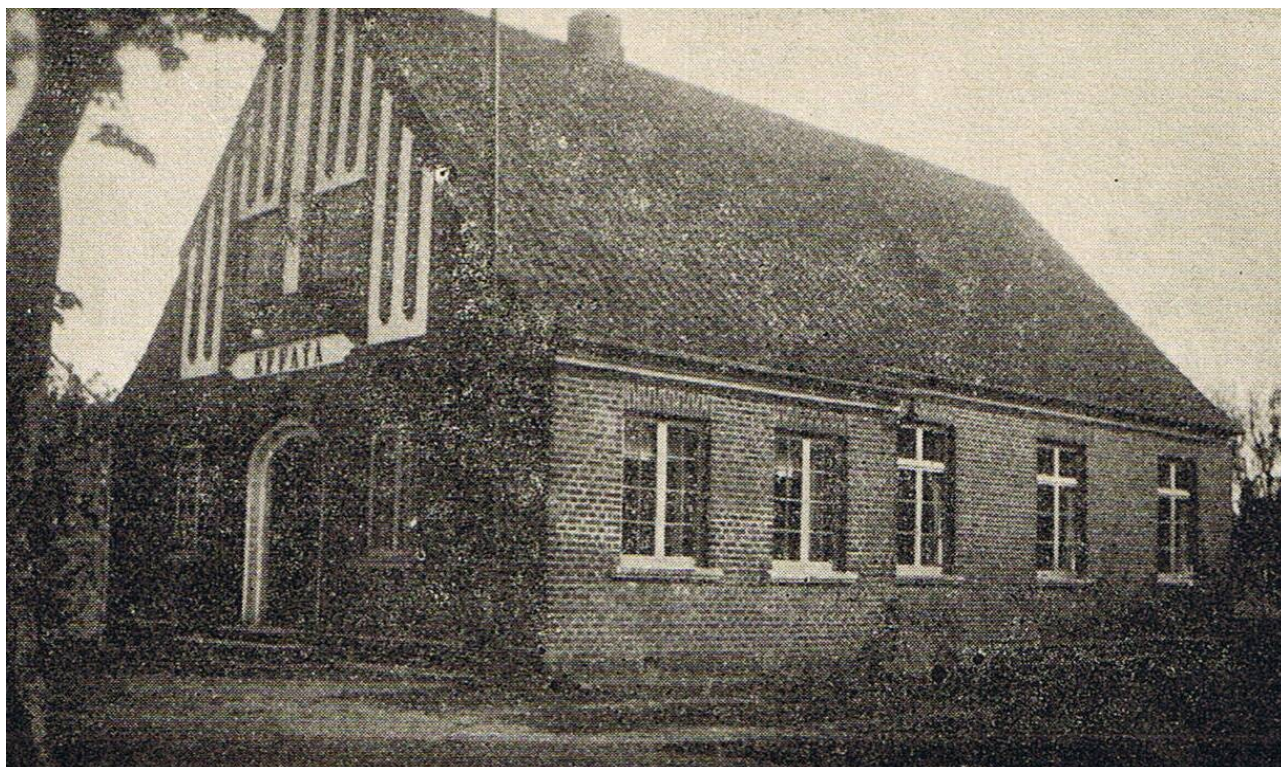
sig gribende, var i Almstok, vel også den fattig- ste del af Randbøl Sogn. Et andet forhold spille- de ind, nemlig Bibelens ord om, –At komme hviledagen i hu, at du holder den hellig. Bønder- ne i Almstok ville ikke levere mælk til mejeriet om søndagen. Det ville leverandørerne til Bil- lund og

Vorbasse mejerier imidlertid godt. Forholdet førte til, at pastor Rendorff fra Bøvling den 3. marts 1920 indviede missionshuset i Almstok. For at understrege, at man mente det

alvorligt med at komme hviledagen i hu, byggede bønderne i Almstok og nærmeste omegn deres eget mejeri i 1924. For omkring en halv snes år siden blev funktionen for missionshuset i Almstok ændret til genbrugsbutik.

Missionshuset i Vandel

Missionshuset i Vandel, EFATA, blev som det sidste i sognet indviet den 10. marts 1920. Det vides ikke af hvem, men historien hævder, at

Johanne Nissen med sit sytøj i telefoncentralen på Bindeballevej i Randbøldal. Året er 1917,

tømrmester Marius Hansen mødte op ved indvielsen og med høj røst forlangte, at fire mand fulgte med ham til tømrværkstedet. Her fik de udleveret den talerstol, Marius Hansen havde fremstillet som indvielsesgave til missionshuset. Efter sigende blev gaven modtaget med tak.

I sommeren 1944 blev missionshuset beslaglagt af det tyske Luftwaffe og ændrede funktion til kostforplejning. For at dette kunne lade sig gøre, udbyggede tyskerne Missionshuset med 171 m². Oprindeligt var missionshuset på 150 m². I nybygningen var der spisesal for de tyske officerer. Missionshuset i Vandel er det eneste af de fire missionshuse, der i 2012 stadig anvendes til det formål, det er bygget til, nemlig hvor medlemmer af Indre Mission kan holde deres møder. Lærerinde, Frk. Johanne Nissen, skrev i 1939 det lille hefte, -Mindeblade fra vækkelsestider i Randbøl, følgende:

De fire Missionshuse

er og har nu i en Aarrække været Tegn paa, at der har gaaet en stærk Vækkelse gennem Sog- net. Og synes det end at være svagt og ringe det Arbejde, der gøres i og ud fra disse huse, saa

arbejdes der dog paa at drage Mennesker til Kristus vor Herre.

Nu ventes der – mange beder om – at der igen maa komme et Aandens Pinsesus over Egnen. I Forventning bies paa Herrens Time.

Johanne Nissen var stærk i troen, hun døde i 1962. Det ville have smertet hende, hvis hun havde oplevet, at et missionshus blev til en genbrugsbutik, at et andet blev til et hus, der kunne lejes ud, og endelig et tredje, der blev revet ned.

Udstilling i Egns museet i Vandel

På 1. sal i Egns museet i Vandel er der en udstilling om missionshusene i Randbøl Sogn. I udstillingen indgår mange religiøse bøger og skrifter, hvoraf mange stammer fra perioden sidst i 1800-tallet og frem til perioden mellem de to verdenskrige.

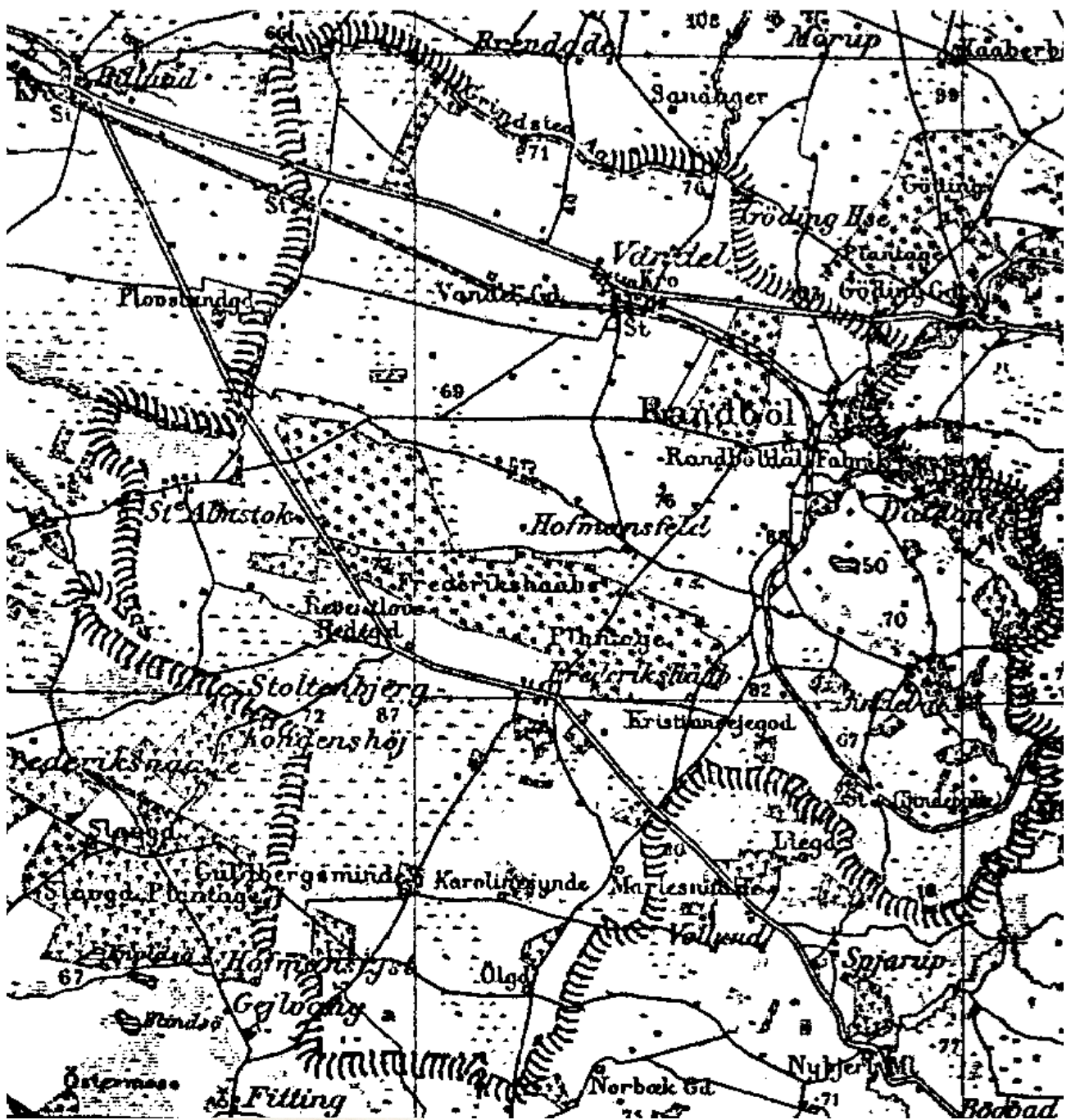
Fattigdom synes at have givet grobund for religionens udbredelse. Efter Den Anden Verdenskrig og op mod slutningen af 1950'erne havde Indre Mission stadig stor indflydelse i Randbøl Sogn.

LEGO koncernens efterspørgsel efter ufaglært arbejdskraft gjorde, at der var arbejde, og dermed indtægter, til de mange husmænd der på grund af mekanisering og effektiviseringen var med til at gøre de små husmandsbrug urentable. Mange husmænd søgte arbejde på LEGO, med deraf følgende indtægt, og hustruerne fulgte deres mænd. Afvandringen fra landbruget var i fuld gang i slutningen af 1950'erne.

Med det faste arbejde fulgte også én, måske to faste indtægter. Hermed blev der råd til både parcelhus og bil. Vandel by voksede kraftigt fra begyndelsen af 1960'erne. Markerne langs Randbølvej blev udstykket til byggegrunde, og parcelhuse skød op.

Udviklingen fik den betydning, at man ikke længere havde det samme behov for at søge trøst i missionshusene. Samtidig skete der en ændring i befolkningens måde at forholde sig til hinanden på. Den strenge moral, som Indre Mission havde stået for var ikke længere acceptabel blandt befolkningen. Tolerancen fik lidt bedre kår og fordømmelsen af kvinder, der fik et barn uden for ægteskab svandt sammen med mange andre moralopfattelser ind. Dette betød samtidig, at søgningen til missionshusene svandt ind med de konsekvenser, der er beskrevet i det foregående.

Kort over missionshusenes placering i Randbøl Sogn

Sognets ældste missionshus, Bethesda, i Frederikshåb står og forfalder. Efter dette billede er taget er der sat en ny dør i. Til gengæld er pudset på soklen begyndt at falde af.

Der har været vanskeligt at finde et godt billede af missionshuset i Randbøldal. Billedet her er udsnit af et luftfoto af bydelen langs Daldovervej. Bemærk ændringen i bygningen. Vindfanget er revet ned og bygningen udvidet.

Missionshuset i Almstok med det bibelske navn Ebenezer, er ikke længere i brug. Huset fungerer i dag som genbrugsbutik

Missionshuset i Vandel er det største af sognets fire missionshuse. Som det ses, er gavlen ud mod Grindstedvej blevet forny- et, og den flotte udsmyk- ning, som var på huset fra 1920 er borte. Navnet EFATA er nu erstattet med VANDEL MISSI- ONSHUS. Tilbygningen bagerst i billedet er resul- tatet af tyskernes besæt- telse af Vandel By i 1944- 45, hvor missionshuset var officersmesse.